

V S U

VSU MAISEMA-ARKKITEHDIT OY

SKANSSI

PUISTOSUUNNITELMAN SUUNNITELMASELOSTUS

15.9.2016

Päivitetty 28.12.2023 KYTO

Sisällysluettelo

SUUNNITELMAN TÄRKEIMMÄT TAUSTEKIJÄT	3
NYKYTILA	3
SUUNNITELMAN LIITTYMINEN YMPÄRISTÖÖN.....	3
SUUNNITTELUPROSESSI	3
UUDET PUISTOALUEET	4
Kontregardinpuisto.....	4
Skanssin keskuspuisto.....	4
Hulevesiuomat ja kasvillisuus.....	4
Yhteisalueet ja kortteleiden rajavyöhykkeet.....	6
Oppimisympäristöt	6
Pohjavesialue.....	7
Toiminnan alueet.....	7
Palstaviljelyalue	7
Toimintopuisto.....	8
Liikuntapuisto	8
Leikkipuisto.....	8
Koulu- ja päiväkotipihat.....	9
Oleskelupaikat	9
Puistoladut.....	10
Kalusteet ja varusteet	10
Sillat.....	12
METSÄISET SELÄNTEET	12
Toiminnan alueet.....	12
Pulkkämäki	13
Koirapuisto	13
Oleskelupaikat	13
YMPÄRISTÖTAIDE	13
BIODIVERSITEETTIPUISTO	14

Skanssin viheralueet rakennetaan suureksi osaksi luonnontilaisen kaltaisiksi. Puiston ytimenä tulee olemaan puiston poikki etelä-pohjoissuunnassa laskeva hulevesiuoma, johon johdetaan ympäristön hulevesiä sekä pohjavettä. Kortteleista johdetaan hulevesiä purkuputkessa, painanteissa ja rummuissa. Hulevesiä kerätään myös painanteiden ylivuotokaivoilla, joista ne johdetaan puiston hulevesiuomaan. Kortteleista johdettavien vesien toteutusratkaisu tehdään korttelien suunnittelun yhteydessä. Uoman reunoilla levittäytyvät paikoin kapeat puustokaistaleet, jotka vaihettuvat avoimiin maisemaniittyihin ja -nurmiin. Uomaa porrastetaan viivytyspadoin, jolloin vettä saadaan kerättyä tulva-aikana lammikoiksi erityisesti uoman pohjoisosiin. Puiston pohjoisin alue liittyy rakennettuihin katuihin ja liiketiloihin. Tämä puiston osa, Kontregardinpuisto, tehdään rakennetuksi ja paikkaansa sopivaksi, näyttäväksi puistoksi. Selänteillä levittäytyvät metsäalueet säilytetään, osin toimintoja ja reitistöjä lisätään. Kattava taideteema ottaa alueen haltuun ja parantaa alueella suunnistettavuutta ja tunnistettavuutta. Tavoitteena Skanssin alueella on luoda miellyttävä virkistysaluekokonaisuus, jossa jokainen löytää tehtävää, nähtävää ja olemisen paikkoja.

SUUNNITELMAN TÄRKEIMMÄT TAUSTEKIJÄT

Suunnittelussa on huomioitu alueen nykytila, alueelle laaditut analyysit, selvitykset ja suunnitelmat kuten esimerkiksi maankäytön yleissuunnitelma, hulevesisuunnitelma ja Skanssikadun suunnitelma sekä alueelle asetetut teemat ja tavoitteet. Suunnittelun lähtökohtana ovat olleet alueen arvot, kuten luonnon monimuotoisuus ja kulttuuri- sekä virkistysarvot. Lisäksi on huomioitu mm. alueen olevat johdot ja putket, sekä kartoitetut kasvupaikat. Pohjavesialue ja siihen liittyvä purkuputki on merkitty suunnitelmakartalle. Suunnittelua ovat ohjanneet myös kaupungin käytössä olevat kivivarastot ja tuleva raitiotien linjaus sekä asemakaavat ja kaavaluonnokset.

Suunnittelussa on huomioitu myös alueen nimi eli Skanssi-sana, joka viittaa linnake- ja meriteemaan.

NYKYTILA

Skanssin alue muodostuu suureksi osaksi alavasta peltoaukeasta, joka rajautuu metsäisiin selänteisiin sekä itä- että länsisivuillaan. Selänteiden takana kulkevat vilkasliikenteiset valta- ja moottoritiet. Alueen eteläosassa on nykyisellään pienteollisuuden rakennuksia sekä asutusta. Luoteessa sijaitsee myös teollisuusrakennus. Pohjoisessa sijaitsee Skanssin kauppakeskuksen alue, etelässä alue rajautuu Kaarinaan.

Selänteillä sijaitsee useita luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita alueita kuten jalopuulehtoja. Selänteillä elää myös suojeltava liito-orava.

SUUNNITELMAN LIITTYMINEN YMPÄRISTÖÖN

Suunnitelma on kokonaisvaltainen ja käsittää Skanssin alueen. Kevyen liikenteen yhteydet muualle lähiympäristöön ovat hyvät. Alueelle rakentuvat korttelit lisäävät alueen käyttäjämääriä ja parantavat myös julkisen liikenteen palvelutasoa. Skanssin saapumiskohtiin tehdään porttiaiheita mm. taidekiveyksen muodossa, jolloin alueen identiteetti vahvistuu. Uusi puistotila liittyy luontevasti oleviin metsäisiin selänteisiin sekä uusiin kortteleihin.

SUUNNITTELUPROSESSI

Puistosuunnitelma on työstetty yhdessä Turun kaupungin kanssa. Ohjausryhmään ovat kuuluneet Osku Uurasmaa, kaavoitusarkkitehti, Skanssin projektipäällikkö; Johanna Salmela, maisemasuunnittelija; Jarmo Koivisto, suunnitteluinsinööri; Anna Räisänen, erityisasiantuntija (hulevedet); Anna-Kaisa Kaukola, vastaava rakennuttaja (hoito), Jukka Mäenpää, vastaava rakentaja; Soile Viiri, vs. kiinteistöpäällikkö; Seija Sorje, suunnitteluinsinööri; Harry Jaakkola, liikennesuunnitteluinsinööri; Kristiina Karppi, liikuntasuunnittelija; Riitta Kormanen, intendentti; Annukka Muuri, luokanopettaja; Leena Nikkilä, päiväkodinjohtaja; Anne Pura, fysioterapeutti, Kimmo Savonen, ympäristönsuojelutarkastaja; Anri Niskala, osallisuuden erityistuntija; Tuomas Koskiniemi, va. tilajohtaja sekä Risto Lahtinen, tiedottaja.

Puistosuunnitelma on laadittu Sweco Ympäristö Oy:n alikonsulttina. Seuraavat henkilöt ovat osallistuneet Swecolla alueen suunnitteluun: Jani Tulkki, projektipäällikkö; Johanna Akkanen, suunnittelija, kadut, kuivatus ja tietomalli;

Heikki Pärnä, suunnittelija, vesihuolto; Tiina-Liisa Toivanen, geotekninen suunnittelija; Satu Mäkinen, suunnittelija, vesihuolto; Valtteri Lankiniemi, vesihuoltosuunnittelija.

Suunnitelmaluonnoksia on esitelty sidosryhmätilaisuuksissa 30.3.16 ja 31.3.16 sekä Skanssiaisissa. Lisäksi on toteutettu verkkokysely 4-10.4.16 Skanssiin liittyen. Suunnitelmaluonnokset ovat olleet Internetissä nähtävillä. Yleisöltä ja sidosryhmiltä tulleita kommentteja on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon suunnitelmaa tehtäessä.

Hankkeen edetessä on pidetty 5 suunnittelukokousta (18.1.16, 17.2.16, 15.3, 13.4.16 ja 11.5.16) ja lisäksi loppukokous. Kokouksissa on yhteisesti käyty läpi suunnitelmia ja heränneiden kommenttien ja keskustelun perusteella on tarkennettu suunnitelmaa.

Puistosuunnitelmaa on päivitetty kolmeen otteeseen. Merkittävimmät muutokset ovat pohjavesien muodostumisalueella olleiden läjitysalueiden sekä kalankasvatuslaitoksen vesienpuhdistuskosteikon tilavarauksen poistaminen, liikuntapuiston jalkapallokentän koon muutos ja Biodiversiteettipuiston toimenpidealuerajausten lisääminen puistosuunnitelman päälle.

UUDET PUISTOALUEET

Kontregardinpuisto

Skanssin pohjoisimpana viheralueena on Kontregardinpuisto ja siihen liittyvä taidekivetty aukio sekä laaja hulevesiallas. Hulevesiallas on tuettu reunoiltaan tukimuureilla ja sen päädyssä on hulevesiuomaan laskevat istuskeluportaat. Sorakadun alitse vedet ohjataan hulevesirummussa, jonka suuaukko integroidaan porraskanteeseen. Hulevesialtaan rakenteissa käytetään esimerkiksi betonia ja pinta viimeistellään taideaiheella kuten betonin pintaan toteutettavalla kuvioinnilla. Puiston kovat pinnat ovat kivettyjä tai kivituhkapintaisia. Oleskelulaituri mahdollistaa pääsyn veden ääreen. Puiston etelä- ja länsireunalla olevissa rakennuksissa on liiketiloja. Liiketilat voivat tilan salliessa levittäytyä terasseineen ja myyntipöytineen kivetuille alueille. Kivetuille alueille voidaan sijoittaa isoja ruukkuja kesä- ja talvi-istutuksia varten. Puiston kasvillisuus - erilaiset näyttävät pensaat ja perennat sekä puut - auttaa muodostamaan miellyttävän oleskelualueen hulevesialtaan eteläpuolelle. Pensaina voidaan käyttää mm. hortensioita, kanukoita ja rusovuohenkuusamia. Perennoissa suositaan kestäviä lajeja kuten kurjenpolvia. Hulevesiuomaan istutetaan pääosin luontaista kostean niityn lajistoa kuten saroja, kaisloja ja vihvilöitä, mutta osin myös näyttävämpiä lajeja kuten rantakukkia ja kurjenmiekköjä. Altaaseen sijoitetaan luonnonkiviä monipuolistamaan alueen ilmettä ja estämään veden aiheuttamaa eroosiota. Puistoon sijoitetaan näyttävästi kukkivia puita kuten tuomia. Vallikadun reunassa olevat puut ovat katupuiden kanssa samaa lajia eli tammea tai erikoisempaa tammilajia, esimerkiksi Quercus ellipsoidalis. Koville pinnoille istutetuilla puilla käytetään kantavaa kasvualustaa.

Skanssin keskuspuisto

Hulevesiuomat ja kasvillisuus

Skanssin keskuspuisto muodostaa laajan kokonaisuuden Skanssikadun ja Vallikadun kortteleiden väliin. Alue tarjoaa monia liikkumisen mahdollisuuksia. Kivituhkapintaiset kevyen liikenteen väylät ja kapeammat polut – joista osa rakennetaan, osa muotoutuu itsestään – mahdollistavat liikkumisen kattavasti eri puolilla puistoa.

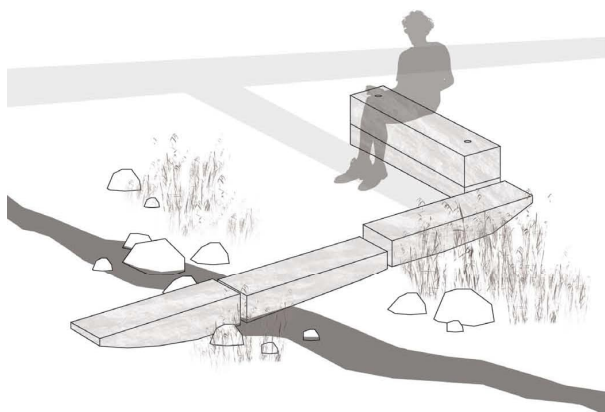
Puiston poikki kulkee hulevesiuoma. Kontregardinpuistoon laskeva hulevesiuoma on pohjoispäästä tukimuurein rajattu. Kapean tilan eteläpuolella uoma muuttuu leveämmäksi ja luontevan polveilevaksi. Viivytyspadot muodostavat tulva-aikana lammikoita uoman pohjoisosiin. Viivytyspadot auttavat uoman eteläosan tulvavesien hallinnassa. Padot tulee pohjamaan heikon kantavuuden vuoksi perustaa paalutuksen varaan. Perustukset ja siirtymärakenteet tulee suunnitella erikseen. Uoman reunojen jyrkkyys vaihtelee ja uomaa eroosiotuetaan monin eri tavoin. Eroosionuennassa voidaan käyttää esim. kiviä, maatuvia tekstiilejä sekä monipuolista kasvillisuutta, kuten erilaisia matalia pajuja. Tavoitteena on vivahteikas, luonnonmukainen kaltainen ja monipuolinen kokonaisuus: sorarannat vaihtuvat sara- ja kaislarannoiksi sekä pensaikkojen tukemiksi rannoiksi. Muutamit satunnaisesti sijoitetut isommat luonnonkivet tuovat uoman ympäristöön lisää vaihtelua. Myös puiden juuret suojaavat rantaa eroosiolta. Jyrkissä rinteissä rannan rakennekerrokset voivat olla osin samat kuin viereisellä reitillä. Sorarannat mahdollistavat

lähikosketuksen veteen. Veden ääreen pääsee myös koulun kohdalla olevalta oleskelulaiturilta, joka toimii opetuskäytössä. Uoman poikki sijoitetaan kahteen kohtaan matalan veden aikaan ylityksen mahdollistavat astinkivet. Uoman poikki kulkee kevyen liikenteen puisia siltoja. Siltojen yhteyteen sijoitetaan suurikokoisia merkkipuita kuten isoriippasalavia.

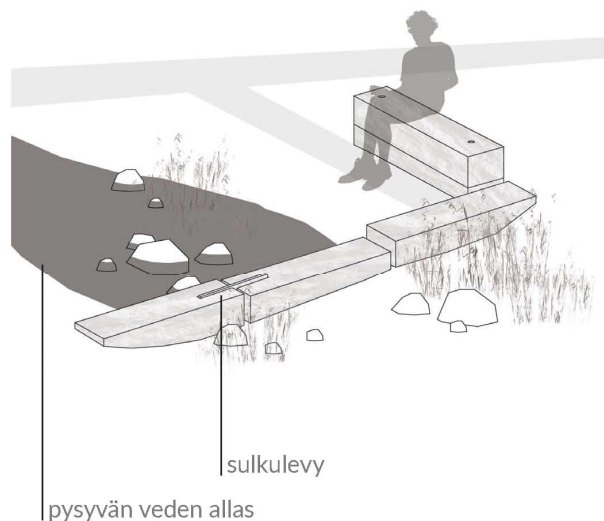
Ojan viereen istutetaan monipuolista kasvillisuutta tukemaan uomaa ja rajaamaan tilaa. Ojan viereen istutettava puusto valitaan siten, että se kestää ajoittaista tulvimista, lajeina käytetään esim. leppiä, pajuja ja koivuja.

Uoman ja kortteleiden välissä sijaitsevat maisemaniityt, -nurmet ja -pellot. Puiston alueella on paljon helppohoitoista niittyä ja luonnonnurmea. Yksittäisillä pensasistutuksilla luodaan vaihtelevuutta ja rajataan näkymiä. Avoimet alueet mahdollistavat mm. talviaikaan alueiden käytön hiihtämisessä. Niityt lisäävät alueen biodiversiteettiä ja ovat helppohoitoisia. Maisemapelloilla voidaan viljellä joko näyttäviä kasveja kuten auringonkukkia tai syötäviä lajeja kuten herneitä. Näiltä pelloilta kaupunkilaiset voivat käydä omaan käyttöönsä keräämässä niin herneitä kuin kukkiakin. Maisemapeltojen ja niittyjen yhteyteen voidaan sijoittaa hyönteishotelleja tukemaan biodiversiteetin lisäystä. Alueen keskivaiheille koulun läheisyyteen sijoitetaan myös lahopuutarha, joka toimii opetuksellisena paikkana ja lisää biodiversiteettiä alueella. Lahopuutarha voidaan toteuttaa monella eri tavalla, mm. pysty- tai maapötkelöistä muodostuvista kokonaisuuksista.

VIIVYTYS PATO

AVATTAVA PATO

YLITYSKIVET

Esimerkkejä uoman rakenteista. Vasemmalla ylhäällä viivytysspato, joka taittuu oleskelupenkiksi. Oikealla ylhäällä avattava pato. Alhaalla periaatekuva ylityskivistä uoman poikki. Uoman rakenteissa hyödynnetään Turun kaupungilla olevia graniittikivipaasia ja reunakiviä. Työstetyt graniittikivet luovat kontrastia muuten luonnonmukaisenkaltaiseen ympäristöön ja toimivat samalla alueen ympäristötaiteena.

Loivat hulevesipainanteet halkovat maisemaniittyjen alueita. Kortteleiden reunoilta kerätään painanteita pitkin kortteleiden ja puiston hulevesiä. Painanteissa viivytetään ja mahdollisuuksien mukaan imeytetään kerättyjä hulevesiä ja lopulta ne ohjataan hulevesiuomaan. Kortteleiden sisäisiä hulevesiä johdetaan puiston ja kortteleiden raja-alueella kulkeviin painanteisiin sekä hulevesiuomaan purkuputkessa, painanteissa ja rummuissa. Hulevesiä kerätään myös painanteiden ylivuotokaivoilla, joista ne johdetaan puiston hulevesiuomaan. Kortteleista johdettavien vesien toteutusratkaisu tehdään korttelien suunnittelun yhteydessä. Painanteissa kasvaa kostean paikan niittyä. Matalien hulevesipainanteiden yli kuljetaan siltoja pitkin, osin rumpujen ylitse.

Pensaita ja maanpeitekasvillisuutta, esimerkiksi erilaisia pähkinäpensaita ja herukoita, istutetaan kortteleiden läheisyyteen sekä liikuntapuistoon rajaamaan tilaa. Voimalinjan alle voidaan istuttaa esimerkiksi katajia. Puistoon istutetaan puustoa myös kauemmas uomasta. Näissä puustutuksissa käytetään mm. mäntyjä, tammia, poppeleita, koivuja sekä pajuja. Hedelmäpuita - kuten omenoita ja luumuja - istutetaan vanhan pihapiirin ja palstaviljelyalueen läheisyyteen. Hedelmäpuut istutetaan helposti aidattaviin ryhmiin, jotta puille saadaan luontevasti talvisuojaukset. Hedelmäpuut istutetaan loiville kummuille. Hedelmätarhat tarjoavat syötävää kaupunkilaisille ja koululaisille.

Puustoa istutetaan myös vahvistamaan viheryhteyttä alueen koillisosan ja itäosan metsiköiden välillä. Puita tulee istuttaa niin, että yhdessä olevien tonttien kasvillisuuden kanssa ne muodostavat sellaisen viheryhteyden, jota pitkin esimerkiksi liito-oravat pääsevät liikkumaan.

Vanhan pihapiirin alueella kasvava arvokas kasvillisuus säilytetään. Pihan kasvillisuutta kehitetään siten, että alueen hahmottuu puutarhamaisena. Olevien puutarhakasvien lisäksi alueelle voidaan istuttaa uusia istutuksia.

Yhteisalueet ja kortteleiden rajavyöhykkeet

Kortteleiden ja puiston välisille alueille sijoittuvat yhteisalueet. Nämä ovat alueita, jotka sijaitsevat osin kortteleiden tonteilla, osin puistossa. Alueita voidaan käyttää mm. korttelin hulevesien käsittelyyn. Osassa voi olla myös oleskelun alueita. Näillä alueilla puistosuunnitelma on otettava huomioon ja sovitettava yhteisalue osaksi muuta puistotilaa. Yhteiskäyttöalueiden tarkoituksena on integroida korttelit luontevasti puistoon.

Osalla yhteisalueita voi sijaita urbaaneja kaupunkiviljelyalueita tai hyötykasveilla rajattuja oleskelualueita, joissa hyötykasvit kytkeytyvät oleskelukalusteisiin. Hulevesiä voidaan mahdollisuuksien mukaan käyttää kasteluun. Osa yhteisalueita voi olla lahoppuutarhoja, joissa osa alueen rakenteista vaihtuu puiston kehityksen myötä. Esimerkiksi näitä alueita voi ympäröidä kaarevia ja vaihtelevan korkuisia matalahkoja osittain aluetta rajaavia aitoja, jotka on tehty puiston pensaiden ja puiden leikkuu jätteistä. Lahoavat aidat elävät puiston mukana ja muuttuvat ajan kuluessa.

Oppimisympäristöt

Skanssin aluetta voidaan käyttää oppimisympäristönä kattavasti hyväksi. Oppimisympäristössä korostuvat erityisesti biologian ja liikunnan opetusmahdollisuudet, mutta alue soveltuu myös esimerkiksi maantiedon ja kemian oppimiseen.

Skanssi tarjoaa hyvät mahdollisuudet liikuntatuntien pitämiseen koulun ulkopuolella. Myös päiväkotikäisille voi tehdä ohjattuja retkiä reippailemaan läheisille reiteille. Liikuntapuisto tarjoaa kattavat liikuntavaihtoehdot. Puistoon ehdotetut EPeli-taidevalot mahdollistavat pelillisen liikkumisen ja linjataulut auttavat navigoinnin opettelussa. Useat polut ja käytävät tarjoavat reittejä kävelyyn ja juoksuun. Talvisin alueelle tehdään kattavasti puistolatuja.

Alueen monipuolinen kasvillisuus ja erilaiset biotoopit mahdollistavat lähiluontoon tutustumisen, jolloin biologiaa voi opettaa kattavasti ulkotiloissa. Hulevesiuoma tarjoaa vesiympäristön tutkittavaksi. Opetuslaituri tarjoaa mahdollisuuden vesinäytteiden ottoon. Lahoppuutarha tehdään varta vasten alueelle, ja sen kehityksen seuranta voi olla osa koulujen opetusohjelmaa. Lisäksi luonnontilaisen kaltaiset arvokkaat alueet metsäisillä selänteillä täydentävät tutkittavia ympäristöjä. Biodiversiteetin lisäystä painotetaan myös kukkivilla niityillä ja hyönteishotelleilla. Koululaiset voivat tehdä koululuokilleen nimikkopönttö metsiin. Näiden nimikkopönttöjen asukkaita voidaan seurata ja pönttöjen puhdistaminen on ympäristökasvatusta.

Alueelle voidaan viitoittaa luontopolku, jossa hyödynnetään QR-koodeja. Jokaiseen luontoarvoiltaan arvokkaaseen metsikköön, muutaman niityn alueelle, lahoppuutarhaan, hedelmätarhaan, puhdistuskosteikkoon, viheryhteyden

varteen ja hulevesiuomaan voidaan laatia kattava tietopaketti siitä, miksi kukin näistä alueista on tärkeä ja mitä eliöitä näissä elinympäristöissä asuu. Lisäksi qr-koodeissa voidaan jakaa vinkkejä luonnonkierron seuraamisesta tai siitä, kuinka itse voi vaikuttaa luonnon hyvinvointia lisäämällä. QR-koodit voidaan sijoittaa pieniin kyltteihin, jossa on lyhyt kohdekuvaus. QR-koodin avulla pääsee kattavampaa sisältöpakettiin käsiksi. QR-koodien avulla kyltteihin on mahdollista kehittää myös opetuksellisia visailuja. QR-koodatun luontopolun avulla koululaisten lisäksi myös muut asukkaat tai vierailijat voivat syventyä Skanssin alueeseen.

Monipuoliset maaperäolot mahdollistavat maantiedon opetuksessa maastokäynnit. Alueelle voidaan asentaa myös pienimuotoinen sääasema, josta koululaiset voivat seurata esimerkiksi sateiden kertymistä tai lämpötiloja. Katujen varsilla voidaan tehdä seurantaa mm. ilmanlaadun kehityksestä.

Ympäristöä voi käyttää hyväksi myös muuten oppimisprosesseissa. Hulevesiuoman vedenlaatua voidaan seurata mm. kemian tunneilla. Kuvataidetunnit voivat hyödyntää ympäristöä mm. valon ja varjon tutkielmissa tai maisemakuvauksien harjoitteluissa.

Harjualueelle rakennettava Skanssin biodiversiteettipuisto toimii jo itsessään oppimisympäristönä.

Pohjavesialue

Suunnittelualue on osittain pohjavesialuetta ja kaikkiin toimenpiteisiin tulee hankkia ELY-keskuksen kanta.

Suunnittelualueella läjitetään maa-aineksia mataliksi kumpareiksi. Kumpareet sijaitsevat pohjavesialueella, mutta eivät pohjaveden muodostumisalueella. Aikaisemmin suunnitelmassa ollut laaja, osittain pohjaveden muodostumisalueella ollut läjitysalue on poistettu suunnitelmasta.

Toiminnan alueet

Puistoon sijoitetaan monenlaisia toiminnan alueita. Tällaisia ovat mm. erilaiset oleskelu- ja liikuntapaikat, leikkipuisto sekä palstaviljelyalue:

Palstaviljelyalue

Palstaviljelyalue sijoitetaan alueen keskivaiheille. Palstaviljelyalue voidaan rajata lahoppuaidalla. Lahoppuaita on aita, jossa kahden kuusitolpparivin väliin kasataan ajan saatossa metsänraivauksesta ym. saatavaa puumateriaalia, lähinnä erikokoisia oksia. Alueelta poistettavaa puuta voidaan käyttää lahoppuaidan tekemiseen. Ajan saatossa lahoppuaidan alaosa lahoaa, ja uutta oksaa voidaan lisätä aitaan. Palstaviljelyalueen reunaan tehdään kompostialue. Tutkitaan mahdollisuus kaivon rakentamiseen.

Esimerkkejä erilaisista kuntoiluvälineistä (Lappset Oy, Finno, Fitness ja Senior Sport)

Toimintopuisto

Toimintopuisto sijoittuu osaksi Skanssinpuiston pohjoispäätä. Uoman viereen päiväkohdin pohjoispuolelle tehdään amfiteatteri ja oleskeluun sekä esimerkiksi näytöksiin soveltuva laitur. Vastarannan kasvillisuus luo esityksille luontevan taustan. Amfiteatteri porrastetaan rinteeseen luonnonkivillä, esimerkiksi kaupungin kivivarastolla olevilla kaarevilla graniittikivillä. Tarvittaessa amfiteatteriin voi tehdä portaat kevyen käsijohteen kera. Toimintopuiston voi kiertää esteettömyyden erikoistason mukaisella reitillä, jossa penkkejä on sijoitettu riittävän tiheästi liikuntarajoitteisillekin. Toimintopuistoon sijoitetaan kuntoiluvälineitä kaikenikäisille sekä erillinen oleskelualue ja tasapainoiluun kannustavat astinkivet uoman poikki.

Liikuntapuisto

Liikuntapuisto sijoittuu yleisten rakennusten tontin läheisyyteen. Alueelle tulee kivituhkapintainen kenttä, joka mahdollistaa pelailun ja talvisin luistelun. Kenttä aidataan metallilanka-aidalla ja sinne tehdään kaksi kulkuporttia sekä huoltoportti. Kentän lähellä on tilaa erilaisille muille liikunnallisille toiminnoille, kuten kiipeilytelineille tai kuntovälineille. Yhteys koulupihan ja liikuntapuiston välillä on luonteva. Liikuntapuisto liittyy puistolatuverkostoon, joka liikuntapuiston pohjoispuolella muodostaa pienen lenkin päiväkotikäisille ja jatkuu kohti etelän pitempiä puistolatuja. Liikuntapuisto on valaistu.

Esimerkki pienestä peliarenasta (Lappset Oy, Panna-areena)

Leikkipuisto

Koulupihan eteläpuolelle tulee pyöreän muotoinen leikkipuisto "Linnake". Leikkipaikkaa ympäröi matala hulevesipainanne, "vallihauta". Leikkipaikalle kuljetaan hulevesipainanteen ylittävien siltojen kautta idästä ja pohjoisesta, jolloin leikkipuistoon syntyy pohjois- ja itäportit. Toisesta portista osoitetaan huoltoyhteys leikkipuistoon. Leikkipuisto aidataan. Leikkipaikan ympärillä voi olla tyyllitely puuaita karamuurin muodossa kurkistusaukoilla/ leikattu pensasaita/teräslanka-aita. Leikkipaikan välineistö valitaan linnake-teemaan sopivaksi. Tarkoitus on, että lapset "Linnakkeessa" ollessaan voivat eläytyä menneiden aikojen tunnelmaan.

Esimerkkejä leikkipuiston välineistä (Hevonen-keinu eläin ratsuksi ritareille (Lappset) ja Linnake-leikkiväline (Lappset)/Burg 'Porza' (Spiel-bau))

Koulu- ja päiväkotipihat

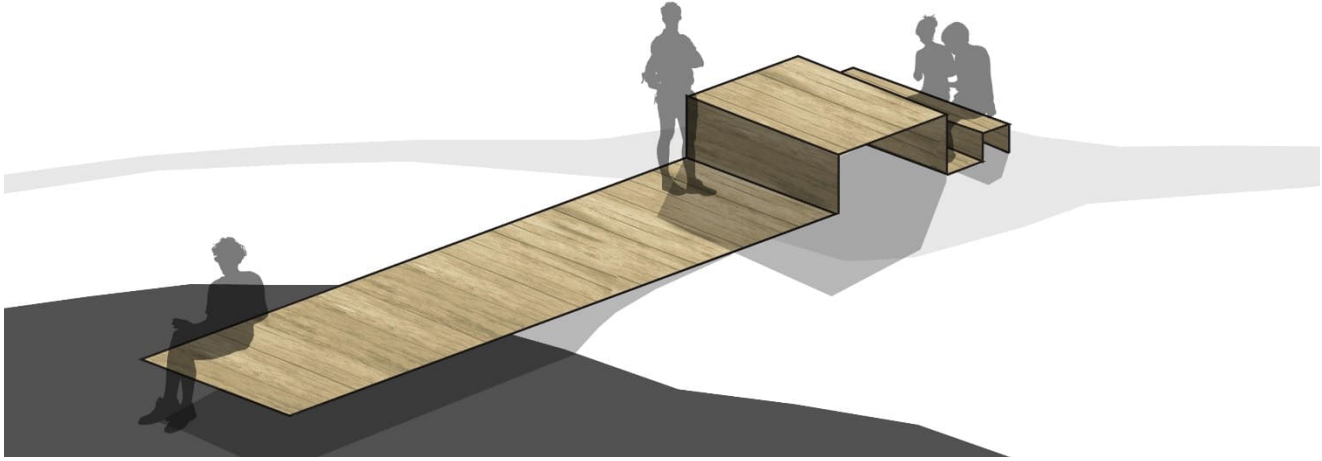
Alueelle on mahdollista sijoittaa useita koulu- ja päiväkotipihoja. Pihat kannustavat monenlaiseen leikkiin ja toimeliaisuuteen.

Oleskelupaikat

Oleskelupaikkoja sijoitetaan uoman, koulupiha/päiväkotipihaan, palstaviljelyn sekä vanhan pihapiirin läheisyyteen. Ne voivat muodostua istuskelukivistä, piknik-pöydistä tai esimerkiksi riippumatoista. Vanhan pihapiirin oleskelupaikalle sijoitetaan esimerkiksi puutarhakeinu. Oleskelupaikkojen yhteyteen sijoitetaan roska-astiat.

Esimerkkejä oleskelupaikkojen kalusteista (Lappset Puutarhakeinu, Kompan Robinia riippukeinu, istuskelukivet (VSU Oy)).

Esimerkki oleskelupaikan kalusteesta (oleskelulaituri piknikpöydän kera (VSU Oy)).

Puistoladut

Talviaikaan maisemapelloille ja niityille tehdään mahdollisuuksien mukaan puistolatuja. Lisäksi palstaviljelyalueen lähelle sijoittuville loiville kumpareille voidaan tehdä polku/latu, joka mahdollistaa nousujen ja laskujen harjoittelun. Ladut liittyvät olevaan latureitistöön. Uoman yli latu johdetaan joko rummulla tai sillalla.

Latujen ylitykset talvikunnossapidettävien väylien kanssa on pyritty minimoimaan.

Kalusteet ja varusteet

Erityisten toiminto- ja oleskelupaikkojen lisäksi puistoon sijoitetaan penkkejä pääreittien varrelle. Penkit mahdollistavat pysähtymisen laajan puiston eri osissa. Esteettömyydeltään erikoistason reitille sijoitetaan huomiovärin (esim. keltainen) värisiä esteettämiä penkkejä riittävän tiheästi. Penkkien lisäksi puistoon sijoitetaan roska-astioita sekä pyörätelineitä soveltuviin kohtiin. Pyörätelineet ovat pääsääntöisesti runkolukittavia.

Valaisimia on pääreittien varrella. Valaistuksessa käytetään kahdenlaisia valaisimia reittien hierarkian erottamiseksi. Toiminnallisissa paikoissa on omat, puiston muuhun valaistukseen sopivat valaisimet. Alueen taideteoksena on mahdollista kehittää valoihin perustuva mobiililaitteella ohjattu interaktiivinen peli. Puistovalaisimet valitaan malleista, jotka pystytään ohjelmoimaan ko. teokseen. Normaalikäytössä ne toimivat puiston perusvalaisimina. Omaan kuuluvia patoja ja siltoja valaistaan osana alueen taidekonseptia. Puistoon sijoitettavien kalusteiden ja varusteiden värimaailma on käsittelemätön puu/vaalea puu ja musta maali metalliosissa.

Esimerkkejä kalusteista: Nonstop-sarjaan kuulu monenlaisia penkkejä, tuoleja, pöytiä. Penkit on mahdollista saada ilman käsinojia tai käsinojilla. Lavamaiset penkit soveltuvat hyvin esimerkiksi nuorisoin käyttöön. Penkkien metalliosat musta, puu vaaleanruskea/käsittelemätön.

Esimerkkejä kalusteista: roska-astiana Nolan Elbin. Runkolukittavana pyörätelineen Bikekeeperin malli, jonka saa RAL-sävyissä.

Esimerkkejä puistossa käytettävistä valaisinmalleista. Pääväylällä käytetään City Soul Ledengine-valoa (vas.), muilla reiteillä ja toimintopisteillä pääosin Urban Scene -valoa. Urban Scene -valaisimella voidaan valaista kuvioita esimerkiksi Skanssin sisäänkäyntien yhteydessä. Molemmat valaisimet Philips. Paikallisesti voidaan käyttää myös muita valaisimia, esim. pelikentällä.

Sillat

Puiston siltoina käytetään puurakenteisia siltoja, joita sijaitsee uoman poikki kulkevilla kevyen liikenteen väylillä ja puiston laidalla yhteyksinä kortteleihin. Sillat ovat kevyen liikenteen käyttöä varten, mutta siltojen tulee myös kestää puiston huoltoliikennöinnin ajoneuvoja.

Sillat tulee pohjamaan heikon kantavuuden vuoksi perustaa paalutuksen varaan. Perustukset ja siirtymärakenteet tulee suunnitella erikseen.

Esimerkki sillasta. Puiston siltamallina käytetään Solo All Wood Bridges tyyppiä)

METSÄISET SELÄNTEET

Skanssin alueen metsiä hoidetaan virkistyskäyttö ja luonto- sekä kulttuuriarvot huomioiden. Metsäisten selänteiden käytettävyyttä virkistysalueina parannetaan. Helsingin valtatiehen rajoittuvat kalliometsät sekä Skanssin lounaiskulmassa oleva metsäalue säilytetään suureksi osaksi nykyisellään. Uudenmaantiehen rajoittuvan harjualueen metsistä suuri osa kuuluu Skanssin Biodiversiteettipuiston alueeseen, jolla luonnonmonimuotoisuutta lisätään erilaisin toimenpitein.

Metsäisten selänteiden reittejä parannetaan laittamalla uusi kulutuskerros ja tarvittaessa leventämällä tai parantamalla kantavuutta. Alueelle tehdään myös jonkin verran uusia reittejä. Reiteillä parannetaan alueiden kulutuskestävyyttä. Osa reiteistä on kapeita polkuja. Soraharjun laelle rakennetaan portaat eroosion ehkäisemiseksi. Puset portaat sovitetaan maastoon, perustamisessa ja rakentamisessa on huomioitava alueen eroosioherkkyys ja portaiden perustukset tulee suunnitella rakenne/geosuunnittelijan toimesta. Maasto tulee viimeistellä rakentamisen jälkeen esimerkiksi kuntalla. Porraskaskelmiin laitetaan kontrastiraidat. Portaisiin tehdään käsijohde.

Metsäisillä alueilla käytetään samoja valaisimia kuin puistoalueillakin. Metsäalueiden penkit voidaan esimerkiksi tehdä hirsistä/liimapuusta ja mustaksi maalatusta metallista.

Selännemetsiin sekä muihin alueen metsiköihin suositellaan ripustettavan linnunpönttöjä. Esimerkiksi koululuokat voisivat saada linnunpöntöistä omat nimikkopöntöt.

Toiminnan alueet

Metsäisille selänteille sijoittuu jonkin verran erilaisia toimintoja:

Pulkkamäki

Soraharjun alueella oleva pulkkamäki kunnostetaan raivaamalla pientä puustoa ja tekemällä muut tarvittavat kunnostustoimenpiteet kuten loiva vastapenger.

Koirapuisto

Soraharjun alueelle sijoitetaan uusi koirapuisto. Vanhan rauniokoiraradan jäänteet siivotaan pois alueelta ja alue siistitään. Uusi koirapuisto jaetaan kahteen osaan erikseen isoille ja pienille koirille. Koirapuisto aidataan kolmilanka-aidalla, aidan väri musta. Olevaa puustoa pyritään säilyttämään osana koirapuistoa. Koirapuiston koko väh. 2000m². Alueelle sijoitetaan riittävä jätehuolto.

Oleskelupaikat

Pulkkamäen luona olevien portaiden yläpään tehdään portaiden leventymänä retkipaikka, jossa voi syödä eväitä ja nauttia kauas kantavista maisemista.

Esimerkki metsäisten alueiden penkeistä (VSU Oy)

YMPÄRISTÖTAIDE

Skanssin kantavana teemana ovat myös ympäristötaideteokset. Alueelle on laadittu ePeli-taidekonsepti, johon kuuluu kattavasti erilaisia ympäristötaiteen esimerkkejä. EPeli-konsepti on erillisenä liitteenä (liite2). Biodiversiteetti puiston alueella taidetta edustaa esimerkiksi hoito- ja käyttösuunnitelmassa ehdotettu lahoppuuteos (liite1).

BIODIVERSITEETTIPIUISTO

Skanssin soraharjun alueelle tehtiin vuonna 2022 Skanssin Biodiversiteettipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa huomioitiin puistosuunnitelmassa alueille esitetyt toiminnot ja se on luonteeltaan puistosuunnitelmaa täydentävänä suunnitelma. Vuoden 2023 puistosuunnitelman päivityksessä biodiversiteettipuiston toimenpidealueet lisättiin osaksi puistosuunnitelmaa.

Biodiversiteettipuisto on alue, jolla luonnonmonimuotoisuutta lisätään perinteisen suojelun lisäksi aktiivisin keinoin. Puistoista kehitetään myös houkutteleva virkistysalue, jossa luonnosta voi oppia. Skanssin biodiversiteettipuisto on yksi Turun LUMO ohjelman toimenpiteistä.

Skanssin alueella on jo nykyisellään vaihtelevia ja luonnonoloiltaan edustavia paikkoja. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa biodiversiteettipuisto on jaettu olevien kasvuolojen mukaan 21 alueeseen, joita hoidetaan ja kehitetään eri tavoin, luonnonmonimuotoisuuden lisäämiseksi.

1. Väliaikainen paikallisten kasvilajien siementen kerrytysalue
Nykyinen maisemapelto, joka on asemakaavassa katualuetta. Alueella on raitiotien tilavaraus, joten sille esitetyt toimenpiteet ovat luonteeltaan tilapäisiä. Alueelle perustetaan paikallisten luonnonkasvien kerryttämialue tai niin sanottu rikastamisniitty, joka toimii Turun seudun harvinaisten kasvilajien solmukohtana. Turun alueelta kerätyt, harvinaistuvien kasvien siemenet kylvetään kerrytysalueelle, jossa niitä kasvatetaan ja lisätään suunnitelmallisesti. Kerrytysalueella tuotetut siemenet käytetään Turun muilla viheralueilla, mikä lisää niiden ja vähitellen koko kaupungin viheralueiden monimuotoisuutta.
2. Luoteinen männikkö
Pääosin kuivaa ja tuoretta kangasmetsää, jossa on puuston ikään nähden vähän lahoppuustoa. Tavoitteena on monipuolistaa metsän rakennetta ja lisätä lahoppuun määrää. Alueelle tehdään 6-8 pienaukkoa. Kaksi noin 5-6 aarin kokoista ja kolme 3-4 aarin kokoista pienaukkoa, kaulaamalla tai kaatamalla mäntyjä. Kaikki suuret kilpikaarnaiset maisemamännynsäilytetään.
3. Koillinen männikkö
Kuivaa ja tuoretta kangasmetsää, jonka rakenne on melko yksipuolinen ja lahoppuun määrä vähäinen. Tavoitteena on antaa metsän kehittyä omaehtoisesti vapaan ekologisen sukkession myötä. Vain polulle kaatuneisiin tai vaaraa aiheuttaviin puihin puututaan.
4. Harjun lakialue
Monipuolinen puistomainen alue, jonka annetaan kehittyä sellaisenaan.
5. Pohjoinen paahderinne
Vanhan sorakuopan eteläinen rinne. Alueella on eniten säilynyttä vaateliasta paahdeympäristöjen kasvillisuutta, osittaisesta umpeenkasvusta huolimatta. Tavoitteena kehittää aluetta harvinaisten kasvilajien kasvupaikkana sekä potentiaalisena elinalueena alueelle omaehtoisesti leviävälle paahdeympäristöjen hyönteisille. Alueelta poistetaan noin 80% puustosta, siten että alueen paahteisuus lisääntyy merkittävästi. Hyväkuntoisimpia mäntyjä jätetään kehittymään tulevaisuuden maisemapuiksi. Neulasta ja kariketta poistetaan alueilta, joilla ne peittävät kenttäkerroksen lähdes kokonaan. Aukkopaikkoihin kylvetään Turun alueelta kerättyjä paahdealueiden kasvien siemeniä. Rinteen kulumista estetään tekemällä kaadettujen puiden rungoista lahoppuaitoja.

6. Puoliavoin alue

Sorakuopan entinen avoin pohjatasanne, joka kasvamassa umpeen. Tavoitteena palauttaa alueelle avarampaa laaksomaista ja puistomaista maisemaa. Alueen puustoa vähennetään maisemapuita ja maisemapuuryhmiä korostaen sekä vesakoitumista torjuen. Alueella lisätään myös tietoisesti lahopuun määrää.

7. Kosteikko

Sorakuopanpohjalle muodostuva luontaisesti muodostuva pohjavesilammikko. Alueen monimuotoisuuden ja maiseman kannalta merkittävä vesielementti. Tavoitteena säilyttää pysyvä vesipinta osalla aluetta. Tarkempi jatkosuunnittelu tehdään yhdessä Ely-keskuksen kanssa.

8. Itäinen reunametsä

Sorakuopan itäreunalle omaehtoisesti kehittynyt sekapuustoinen alue. Tavoitteena luonnonmukainen metsänrakenne ja liito-oravien kulkureitin säilyttäminen sekä vahvistaminen. Alue jätetään kehittymään omaehtoisesti. Vain ulkoilulle vaaraa aiheuttavat huonokuntoiset puut kaadetaan. Puiden rungot jätetään sopivaan paikkaan lahoamaan.

9. Läntinen reunametsä

Sorakuopan länsireunalle pääosin omaehtoisesti metsittynyt alue, joka toimii suojaväyhykkeenä Uudenmaantien ja biodiversiteettipuiston välissä. Tavoitteena luonnonmukainen ja monikerroksinen metsän rakenne sekä liito-oravien kulkureitin säilyttäminen ja vahvistaminen. Alue jätetään kehittymään omaehtoisesti. Vain ulkoilulle vaaraa aiheuttavat huonokuntoiset puut kaadetaan. Puiden rungot jätetään sopivaan paikkaan lahoamaan.

10. Kenttäketo

Keskeltä avoin hiekkapohjainen tasanne, jolla kasvaa nykyisellään muun muassa ketomarunaa, joka on paikallinen harvinainen kasvilaji. Tavoitteena alueen vahvistaminen ja kehittäminen kenttäketona. Alueen reunoilta poistetaan kaikki varjostavat ja neulasia pudottavat männyt sekä eteläreunan varjostavat koivut. Alueelta poistetaan myös neulaskariketta, jotta nähdään mitä kasvilajeja maaperän siemenpankista nousee. Tarvittaessa kylvetään muualta Turun alueelta kerättyjä harvinaisten ketokasvien siemeniä.

11. Läntiset paahdekumpareet

Itään avautuva rinne, jolla nuorta tiheää männikköä. Paksulti neulaskariketta ja sammalta. Potentiaalinen paahdeympäristö. Tavoitteena kehittää aluetta lähes avoimeksi paahdeympäristöksi. Puustosta poistetaan noin 80%. Parhaat männyt säilytetään ja annetaan kehittyä maisemapuiksi. Neulasta ja kariketta poistetaan alueilta, joilla ne peittävät kenttäkerroksen lähes kokonaan. Aukkopaikkoihin kylvetään Turun alueelta kerättyjä paahdealueiden kasvien siemeniä. Rinteen kulumista estetään tekemällä kaadettujen puiden rungoista lahoppuaitoja.

12. Kalkkiketo

Tasainen, pääosin avoin alue vanhan sorakuopan pohjalla. Tavoitteena kokeilla ja kehittää uutta toimintatapaa kalkkivaikutteisten elinympäristöjen muodostamiseksi. Alueelta raivataan pois nykyinen puuvartinen kasvillisuus ja pohja tasoitetaan. Alueelle levitetään erityyppisiä, hitaasti liukenevia kalkkivimurskeita ja niille kylvetään Turun seudun kalkkivaikutteista kasvillisuutta. Kalkkiketo jatkosuunnitellaan yhdessä ELY-keskuksen kanssa.

13. Koira-aitaus

Nuorehkoa mäntyä kasvava tasaikäinen metsikkö. Tavoitteena lahopuuston lisääminen alueella. Aitauksen perustamisen takia kaadettujen mäntyjen rungot käytetään koira-aitauksen ja sen lähialueen toimintojen tuottamiseen. Koira-aitaus jatkosuunnitellaan yhdessä ELY-keskuksen kanssa.

14. Ympäristöaideteos

Tasainen alue vanhan sorakuopan pohjalla, jonka puusto on pääosin nuorta taimikkoa. Tavoitteena rakentaa alueelle suuri lahopuuteos, joka luo samalla näyttävän sisääntulon alueelle. Teoksessa käytetään esimerkiksi alueelta kaadettua ja hiillytettyä lahopuuta.

15. Pieni lehtometsä

Luonnontilaistunut kulttuurivaikutteinen lehtometsä, jossa alkavaa kuusettumista. Tavoitteena alueen kehittyminen varttuneeksi lehtometsäksi omaehtoisesti. Alueelta poistetaan vain kuusia sekä ulkoilijoille vaaraa aiheuttavia kuolleita puita. Jälkimmäiset jätetään alueelle maalahopuiksi.

16. Istutettava jalopuumetsikkö

Pienen lehtometsän vieressä oleva avoin vanha pellonreuna. Tavoitteena perustaa alueelle monipuolinen jalopuumetsä. Istutetaan alueelle paikallista kantaa olevia jalopuita kuten metsälehmäksi, lehtosaarnea, vuorijalavia ja metsävaahteroita sekä pähkinäpensaita.

17. Paahteinen voimajohtoaukio

Sianpuolukoita kasvava hiekkakumpare ja pieni ulkoilureittien välissä oleva ketoalue, jolla kasvaa harvinaisia ketokasveja. Tavoitteena vaalia aluetta avoimena elinympäristönä harvinaisille keto- ja niittykasvillisuudelle sekä hyönteisille. Alueen umpeenkasvu estetään ja hiekkakumpareta muotoillaan siten, että kumpare hieman madaltuu ja hiekkaisen kasvualustan laajuus kasvaa. Alueelle kylvetään Turun alueelta kerättyjä ketokasvien siemeniä.

18. Istutettava voimajohtoaukio

Reheväkasvuinen voimajohtoaukio, jota pidetään auki säännöllisillä raivauksilla. Tavoitteena on kokeilla alueella pensaiden istuttamista, joka vähentäisi toistuvien raivausten tarvetta. Samalla kehitetään alueelle uudenlainen monimuotoinen ja maisemallisesti kiinnostava luontoalue. Paikalta hävitetään siellä kasvavat terttuseljat ja istutetaan tilalle kotimaisia lehtopensaita kuten lehtokuusama, näsiä, koiranheisi ja pähkinäpensas.

19. Vanha metsä

Pääosin rehevää lehtoa oleva metsäalue, jonka ylispuuston muodostavat järeät kilpikaarnamännyt. Tavoitteena säilyttää alue luonnontilaisen kaltaisena vanhana metsänä. Alueen annetaan kehittyä pääosin luontaisesti. Vain nuoria kuusia poistetaan tarvittaessa, jotta alue kehittyä lehtona, eikä kuusetu.

20. Koivikko

Entinen peltoalue, jolle kasvatettu tiheä tasaikäinen koivumetsä, jonka kenttäkerroksessa on lehtokasvillisuutta. Alueelle aikaisemmin suunniteltu kalankasvattamon puhdistuskosteikko on poistunut suunnitelmista. Aluetta lähdetään kehittämään monimuotoiseksi lehtomaiseksi alueeksi, jossa lahopuuston määrää nostetaan.

21. Vanha pihapiiri

Entinen talon pihapiiri, jolla kasvaa vanhaa puutarhakasvillisuutta sekä haitallisia vieraslajeja kuten jättipalsamia. Tavoitteena on vaalia alueella paikallista perinteistä puutarhakasvillisuutta ja torjua vieraslajeja. Uudet istutukset puistosuunnitelman mukaisesti.

Lisää eri alueille osoitetuista toimenpiteistä Skanssin biodiversiteettipuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta. Toimenpiteitä tarkennetaan vielä myös toteutussuunnitteluvaiheessa, yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Alueella olevat lintujen ja nisäkkäiden pesärakenteet huomioidaan yksityiskohtaisessa suunnittelussa.